

12. "Olympism - From Coubertin to the present day" (2024), available at: file:///C:/Users/Lena/Downloads/2024_Olympism%20%20From%20Coubertin%20to%20the%20present%20day_eng.pdf (accessed January 13, 2024).
13. Pole dancing: Could it one day become an Olympic sport? URL : <https://www.bbc.com/sport/41652997>.

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.4\(177\).10](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.4(177).10)
УДК 37.015:796.817-057.87

Діхтяренко З. М.,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри технології оздоровлення та фізкультурно-спортивної реабілітації; ДПУ, Ірпінь; <https://orcid.org/0000-0003-1869-7494>,
Чаплюгін В. П.,
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри технології оздоровлення та фізкультурно-спортивної реабілітації; ДПУ, Ірпінь; <https://orcid.org/0000-0001-7562-9143>,
Живолович С. А.,
старший викладач кафедри технології оздоровлення та фізкультурно-спортивної реабілітації; ДПУ, Ірпінь; <https://orcid.org/0009-0004-6541-5167>
Коцюба С. Ю.,
методист, старший викладач, вчитель вищої категорії Ірпінського державного коледжу економіки та права; <https://orcid.org/0009-0004-6077-3716>,
Хоменко В. О.,
методист, старший викладач, вчитель вищої категорії Ірпінського державного коледжу економіки та права <https://orcid.org/0009-0004-6528-7070>

ЗДОРОВ'Я ЯК ЦІННІСТЬ В УЧНІВ І ЗВО – ОБ'ЄКТ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ЖИТТЄВОЇ ПОЗИЦІЇ СПОРТСМЕНІВ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ

У науковій публікації проаналізовано літературу щодо: виявлення наукових праць про категорії «здоров'я» – цінність для учнів і ЗВО та «бойовий хортинг»; теоретичного дослідження поняття «цінності». Описано три етапи педагогічного експерименту (1-й етап: узагальнення даних літературних джерел із визначеного напрямку дослідження; 2-й етап: опис теоретичної підготовки; 3-й етап: визначення послідовності ціннісних орієнтацій і місце здоров'я як цінності в учнів і здобувачів вищої освіти: співвідношення рівнів між респондентами щодо цінностей-цілей). У таблиці 1 представлено узагальнені результати респондентів щодо цінностей-цілей: учні-спортсмени бойового хортингу (9-ті класи (n=807), і ЗВО (n=67)). А в таблиці 2 і на рисунку 1 – узагальнені результати співвідношення рівнів між респондентами щодо цінностей-цілей: учні-спортсмени бойового хортингу і ЗВО – майбутні тренери (автор: З. Діхтяренко). Метою дослідження є доведення доцільності своєчасного викладання теоретичного матеріалу щодо збереження та зміцнення здоров'я як цінності в учнів і ЗВО – об'єкт для формування активної життєвої позиції спортсменів бойового хортингу. Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, педагогічне спостереження, врахування середньоарифметичного, встановлення відсоткового співвідношення між групами, методика М. Рокича «Ціннісні орієнтації». Наукова новизна: вперше, в умовах воєнного стану, визначено послідовності ціннісних орієнтацій і місце здоров'я як цінності в учнів і ЗВО. В експерименті було доповнено ще двома цінностями-цілями: успішна спортивна кар'єра / досягнення високих спортивних результатів; активна життєва позиція (автор: З. Діхтяренко). Отже, визначена мета публікації була досягнута, а дані результати досліджень є доведенням доцільності своєчасного викладання теоретичного матеріалу щодо збереження та зміцнення здоров'я як цінності в учнів і ЗВО.

Ключові слова: здоров'я, учні, студенти, активна життєва позиція, спортсмен, бойовий хортинг, цінності, експеримент.

Dikhtiarenko, Z., Chaplyhin, V., Zhyvollovych S., Kotsiuba S., Khomenko, V. Health as a value for pupils and students of higher education is an object for forming an active life position of Combat Horting athletes. The scientific publication analyzed the literature related to: identification of scientific works on the categories of «health» – value for pupils and students of higher education and «combat horting»; theoretical study of the concept of «values». Three stages of the pedagogical experiment are described (1st stage: summarization of data from literary sources from a specific research direction; 2nd stage: description of theoretical training; 3rd stage: determination of the sequence of value orientations and the place of health as a value in students and students of higher education education: the ratio of levels between respondents regarding values-goals). Table 1 presents the generalized results of the respondents regarding the values-goals: pupils-athletes of Combat horting (9th grades (n=807) and students of higher education (n=67)). And in Table 2 and Figure 1 – the generalized results of the ratio of levels between respondents regarding values-goals: pupils-athletes of Combat Horting and students of higher education – future coaches (author: Z. Dikhtiarenko). The purpose of the study is to prove the expediency of timely teaching of theoretical material on preserving and strengthening health as a value in pupils-athletes of Combat Horting and and students of higher education - an object for forming an active life position of Combat Horting athletes. Research methods: analysis of scientific and methodological literature, pedagogical observation, calculation of the arithmetic mean, establishment of the percentage ratio between groups, M.

Rokych's method «Value orientations». The experiment was supplemented with two more values-goals: a successful sports career / achieving high sports results; active life position (author: Z. Dikhtyarenko). Therefore, the defined goal of the publication was achieved, and these research results are proof of the feasibility of timely teaching of theoretical material on preserving and strengthening health as a value for pupils and students.

Key words: health, pupils, students, active life position, athlete, Combat Horting, values, experiment.

Постановка проблеми. З появою перших філософських трактатів в історії людства передбачало й переліку цінностей для різних верств населення. Однією з них, особливо для аристократії та військових, було міцне здоров'я. На сьогодні ми перелічуємо, вивчивши, дослідивши його різні види / модифікації (фізичне, соціальне, психічне, духовне, інтелектуальне, емоційне, розумове, особистісне, соматичне, біологічне, моральне, професійне і т.д.), що зображені авторами через піраміди, квітки, циклічні схеми тощо [1, с. 45; 2, с. 60]. В умовах воєнного стану, коли в ієрархії цінностей для учнів і здобувачів вищої освіти / студентів (далі – ЗВО) є і збереження здоров'я та життя на які негативного впливають і демографічні, і соціально-політичні зміни, стрімке погіршення екологічної ситуації в Україні і т.д. вже є / буде розроблено нові види / модифікації. Цей процес, на нашу думку, є безкінечним і актуальним, що, в свою чергу, впливає на життєву позицію спортсменів бойового хортингу.

У зв'язку з цим, одним із пріоритетів державної політики у сфері освіти стає створення оптимальних умов для збереження й зміцнення здоров'я в підростаючого покоління, на чому наголошується в Конституції України, законах України «Про повну загальну середню освіту», «Про вищу освіту», Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, «Про фізичну культуру і спорт», «Про освіту», Державній цільовій соціальній програмі розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 01 березня 2017 року № 115 та інших нормативно-правових документах [1, с. 42; 2, с. 57; 8-11]. Узагальнюючи теоретичні дані можемо констатувати, що одним із ефективних шляхів, на нашу думку, вирішення питання щодо збереження та зміцнення здоров'я як цінності в учнів і ЗВО – об'єкт для формування активної життєвої позиції спортсменів бойового хортингу передбачено засвоєння теоретичних знань, які можна отримати під час навчально-виховного і тренувального процесів, круглих столів, семінарів, і, особливо, дистанційно (при можливості і в умовах воєнного стану) від науково-педагогічних працівників, тренерів кафедри та провідних науковців України ІПВ НАПН України.

Таким чином, під час засвоєння теоретичних знань розглядалися питання цінностей, що є помітним у граничних пунктах людського буття: життя в цьому та в потойбічному світі; любов і ненависть; щастя і страждання; рабство / кріпацтво і воля; розчарування в житті та пошук його смислу тощо. І саме такий період наразі переживає українське суспільство. Адже, ціннісні орієнтації кожної людини і суспільства, в цілому, вибудовуються в певну ієрархію, залежно від їх важливості, бажаності для людей, чи колективу.

Аналіз наукових джерел щодо збереження та зміцнення здоров'я як цінності в учнів і ЗВО доводить, що даним питанням займалися / займаються в різні часи відомі вчені, викладачі-дослідники і т.д. (І. Бех, О. Доукіна, С. Федоренко, І. Шкільна «Смисложиттєві цінності сучасних підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України», 2022; Д. Бибик «Ціннісні орієнтири для молоді у побудові успішного майбутнього», 2022; Л. Коберник «Роль та місце ціннісних орієнтацій у формуванні особистості», 2008; С. Матяж, А. Березянська «Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості», 2013 та ін.). І за останні роки підтверджується актуальність єдиноборства – бойовий хортинг серед науковців, педагогів, тренерів, спортсменів, вболівальників та ін. Так, систематично, за календарем проводяться змагання різного рівня та, відповідно, й наукові дослідження. В Україні за цей час видано понад п'ятсот наукових публікацій, в яких є і результати досліджень. За межами України є колективні монографії – розділи: Dovgan, N., & Melnik, B. Part 6. «Horting as the tool of comprehensive education of pupils, students, and cadets», 2021; Fedorchenko, T., & Dehtyaryov, A. Part 5. «Combat Horting as a means of physical education of a harmoniously developed, successful, a vitally active personality – pupils, students and cadets: results of research work», 2022; Malynskiy, I., & Ostapchuk, L. Part 5. «Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students» [1-11 та ін.].

Метою даного дослідження є доведення доцільності своєчасного викладання теоретичного матеріалу щодо збереження та зміцнення здоров'я як цінності в учнів і ЗВО – об'єкт для формування активної життєвої позиції спортсменів бойового хортингу.

Завдання дослідження: 1. Провести аналіз літературних джерел щодо: виявлення наукових праць про категорії «здоров'я» (цінність для учнів і ЗВО) та «бойовий хортинг»; теоретичного дослідження поняття «цінності». 2. Описати три етапи педагогічного експерименту. 3. Показати узагальнені результати: ранжування респондентами цінностей-цілей; співвідношення рівнів між респондентами щодо цінностей-цілей в учнів 9-их класів і ЗВО, з'ясувати місце здоров'я у системі життєвих цінностей.

Зв'язок роботи з науковими темами. Зважаючи на вибір і теоретичний аналіз списку літератури за темою наукового дослідження, маємо можливість зробити висновок, що наша публікація направлена на впровадження результатів науково-дослідних робіт у заклади середньої та вищої освіти [1-11]. А, отже, наукове дослідження виконується згідно НДР: 1) ДР № 0118U001989; ДР № 0121U113261; 2) ДР № 0120U100443; ДР № 0123U100608; 3) ДР № 0121U113032; 4) ДР № 0117U005556.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема збереження та зміцнення здоров'я як цінності в учнів і ЗВО – об'єкт для формування активної життєвої позиції спортсменів бойового хортингу є маловивченою, оскільки поєднує знання різних наукових дисциплін із таких наук як: фізичне виховання, філософія, педагогіка, психологія, культурологія, політологія, соціологія та інші, які виявляють через поняття багатофункціональність, що передбачає послідовне обґрунтування теоретико-методологічних засад дослідження. Таким чином, аналіз змісту поняття «цінності» досліджувалися в працях Б. Ананьєва, В. Андрущенко, І. Бега, В. Виговського, О. Дробницького, О. Запорожця, І. Канта,

В. Кременя, М. Рокича, С. Рубінштейн, О. Тимошенко, В. Ядова та ін.

В академічній дисципліні «Психологія» категорія «цінності» трактується у взаємозв'язку з діяльністю, поведінкою, потребами, мотивами, спілкуванням тощо. Вони пов'язуються з пізнавальними процесами особистості, з формуванням її емоційно-вольової сфери.

Українська дослідниця С. Федоренко на основі аналізу науково-педагогічної літератури узагальнює наявні в сучасній психолого-педагогічній літературі трактування поняття «цінності», зазначаючи що вони «визначаються як: 1) стійкі переконання в тому, що певний спосіб поведінки людини має потенційне значення з особистого або соціального погляду; 2) когнітивні репрезентації не лише індивідуальних потреб, а й встановлених соціальних вимог, а також інтегровані результати (або наслідки) як соціального, так і психологічного впливу на людину; 3) когнітивні структури, які репрезентують три основні універсальні людські потреби, а саме: біологічну, потребу в координованих соціальних інтеракціях і потребу у виживанні та добробуті і т.д. [7, с. 73-74].

Проаналізувавши літературні джерела [1-11 та ін.] стверджуємо, що єдиної класифікації у сучасних наукових дослідженнях не існує і, на нашу думку, не повинно існувати, так як зі зміною об'єктивних і суб'єктивних причин (наприклад, введення воєнного стану в Україні з 24.02.2022 р. Цінність 1 – сама людина та збереження життя цивільним, військовим, лікарям і волонтерам, які захищають свою Батьківщину, свій український народ. Цінність 2 – порятунок і збереження життя тваринам, птахам і т.д. Цінність 3 – порятунок Природи) у кожній країні світу змінюються / доповнюються / моделюються й класифікації цінностей.

Отже, в педагогічному експерименті взяли участь: студентська молодь / курсанти – здобувачі вищої освіти (майбутні тренери, 67 осіб: 11 дівчат і 56 юнаків) кафедри «Технології оздоровлення та фізкультурно-спортивної реабілітації» Факультету соціально-гуманітарних технологій, спорту та реабілітації Державного податкового університету та учні-спортсмени бойового хортингу (9-ті класи: 807 осіб: 221 дівчина і 586 юнаків) із тридцяти чотирьох спортивних клубів України. Даний експеримент уже проводився в січні 2017, 2020 і 2023 років із спортсмени бойового хортингу (5-9 класи). Таким чином, експеримент тривав для учнів 9-их класів із вересня, 2022 р. по січень, 2023 р. і для ЗВО 2 курсу з вересня, 2023 р. по січень, 2024 р., відповідно. 1-й етап: узагальнення даних літературних джерел із визначеного напрямку дослідження. Отже, можна зробити висновки, що дослідження здоров'я як цінності в учнів і ЗВО – об'єкт для формування активної життєвої позиції спортсменів бойового хортингу це є, на нашу думку, актуальним науковим напрямом. Зауважимо, що існують наукові публікації про категорії: «цінності», «здоров'я», «бойовий хортинг» у різному контексті [1-11 та ін.]. 2-й етап: у межах вивчення навчальних дисциплін «Гігієна» і «Теорія і методика здоров'я» (1 півріччя 2023-2024 н.р.) викладачами читалися лекції для ЗВО на загальні теми: «Вживання вітамінів і їх значення для збереження й зміцнення здоров'я в студентській молоді та курсантів», «Теорія і практика збереження і зміцнення здоров'я людини», «Загальна теорія здоров'я як навчально-наукова дисципліна». Для учнів 5-9 класів спортивних секцій бойового хортингу тренерами, науковцями були проведені бесіди (упорядкувала З. Діхтяренко) під час тренувань (із вересня 2022 р. по січень 2023 р.) під загальною назвою: «Вживання вітамінів і їх значення для збереження й зміцнення здоров'я в учнівській та студентській молоді, курсантів спортивних секцій «Бойовий хортинг»: 1-а і 2-а теми: місяць – вересень; 3-а і 4-а теми (жовтень); 5-а і 6-а теми (листопад); 7-а і 8-а теми (грудень); 9-а і 10-а теми (січень) [2, с. 59]. 3-й етап: визначення послідовності ціннісних орієнтацій і місце здоров'я як цінності через пряме ранжування в учнів і ЗВО – є об'єкт для формування активної життєвої позиції спортсменів бойового хортингу. Для експерименту було взято класифікацію цінностей, яку розробив М Рокич. У нашому експерименті було добавлено З. Діхтяренко ще дві цінності-цілі: успішна спортивна кар'єра / досягнення високих спортивних результатів; активна життєва позиція. Завдання: розкласти за порядком значущості кожну цінність-ціль якими респондент-учень / ЗВО керується: найбільш значуща цінність – на першому місці, а найменш важлива – на останньому (двадцятому). Увага! Можна відкласти цінності, котрі не передбачені в особистому житті в умовах воєнного стану.

Отже, з переліченого списку цінностей нами були проаналізовані всі. Адже, на наш погляд, в умовах воєнного стану ми повинні зрозуміти вибір ранжування респондентів. Таким чином, учні-спортсмени бойового хортингу (9-ті класи: 807 осіб: 221 дівчина і 586 юнаків) і ЗВО ДПУ (майбутні тренери, 2 курс, 67 осіб: 11 дівчат і 56 юнаків) цінності-цілі поставили в наступному порядку (див. Таблиця 1): «здоров'я» поставили на перше місце з 586 юнаків – 133 особи (23 %). Розділили перше-п'яте місця між цінностями-цільми («здоров'я», «любов», «матеріально забезпечене життя», «розвиток» і «щасливе сімейне життя») з 56 юнаків – 15 осіб (27,0 %). Із 221 дівчини 24 особи (11 %) «здоров'я» поставили на третє місце. Розділили перші чотири місця: «здоров'я», «життєва мудрість», «любов» і «щасливе сімейне життя» з 11 дівчат – 4 особи (36,4 %).

Таблиця 1

Узагальнені результати ранжування респондентами цінностей-цілей: учні-спортсмени бойового хортингу (9-ті класи (n=807), (січень, 2023 р.) і ЗВО (n=67), (січень, 2024 р.), % / осіб (автор: З. Діхтяренко)

№ п/п	Цінності-цілі	Учні-спортсмени БХ (9-ті класи (n=807)		ЗВО (майбутні тренери (n=67))	
		юнаки (n=586)	дівчата (n=221)	юнаки (n=56)	дівчата (n=11)
1	Активна, діяльне життя (повнота та емоційна насиченість життя)	2,5 / 16	5 / 11	18,0 / 10	18,2 / 2
2	Життєва мудрість (зрілість суджень і здоровий глузд, що досягаються життєвим досвідом)	4 / 23	4,5 / 10	21,6 / 12	36,4 / 4
3.	Здоров'я (фізичне, соціальне, психічне, духовне, емоційне, інтелектуальне, розумове, особистісне, соматичне, біологічне, моральне, професійне і т.д.)	23 / 133	11 / 24	27,0 / 15	36,4 / 4

4	Цікава робота	8 / 47	8 / 17	18,0 / 10	27,3 / 3
5	Краса природи і мистецтва (переживання прекрасного в природі і в мистецтві)	1 / 6	1,5 / 3	7,2 / 4	0 / 0
6	Любов (духовна і фізична близькість із коханою людиною)	2 / 14	8,5 / 19	27,0 / 15	36,4 / 4
7	Матеріально забезпечене життя (відсутність матеріальних труднощів)	9 / 52	11,5 / 26	27,0 / 15	27,3 / 3
8	Наявність хороших і вірних друзів (декілька друзів, але вірних, надійних)	8 / 48	7 / 15	18,0 / 10	18,2 / 2
9	Суспільне покликання (повага: тренера, батьків, спортсменів, родичів, товаришів у школі, в університеті, оточуючих)	8 / 46	1,8 / 4	10,8 / 6	0 / 0
10	Пізнання (можливість розширення своєї освіти, кругозору, загальної культури, інтелектуальний розвиток)	1,7 / 9	3,5 / 8	10,8 / 6	27,3 / 3
11	Продуктивне життя (максимально повне використання своїх можливостей, сил та здібностей)	1,8 / 11	3 / 7	14,4 / 8	0 / 0
12	Розвиток (робота над собою, постійне фізичне і духовне вдосконалення)	2 / 13	2,5 / 6	27,0 / 15	18,2 / 2
13	Розваги (приємне, необтяжливе проведення часу, відсутність обов'язків)	1,5 / 8	0,5 / 1	7,2 / 4	0 / 0
14	Свобода (самостійність, незалежність від батьків, допомога батькам)	2,5 / 15	2 / 5	18,0 / 10	0 / 0
15	Щасливе сімейне життя	2 / 12	4 / 9	27,0 / 15	36,4 / 4
16	Щастя інших (добробут, розвиток і вдосконалення інших людей, всього народу, людства в цілому)	0 / 0	0 / 0	1,8 / 1	0 / 0
17	Творчість (можливість творчої діяльності)	1 / 5	1 / 2	10,8 / 6	0 / 0
18	Впевненість у собі (внутрішня гармонія, свобода від внутрішніх протиріч, сумнівів)	5 / 29	11,2 / 25	14,4 / 8	0 / 0
19	Успішна спортивна кар'єра / досягнення високих спортивних результатів	10 / 58	7,5 / 16	18,0 / 10	0 / 0
20	Активна життєва позиція (не впадати відчай; завжди бути: наполегливим, цілеспрямованим, активним і співчутливим тощо)	7 / 41	6 / 13	21,6 / 12	18,2 / 2

Так як у ЗЗСО критерії оцінювання результатів навчання учнів / учениць відбувається за рівнями (високий, достатній, середній, низький), а у ВНЗ за національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), отже, для визначення чотирьох рівнів цінностей-цілей в учнів 9-их класів і ЗВО ДПУ було розподілено всі цінності-цілі по п'ять! Таким чином, ми зможемо зробити підрахунки та якісний аналіз отриманих результатів (див. Таблиця 2).

Отже, з 586 юнаків високий рівень цінностей-цілей набрали 338 осіб (58,0 %), достатній: 155 осіб (26,1 %), середній: 65 осіб (11,1 %), низький: 28 осіб (4,8 %). Наступна група респондентів: із 221 дівчини високий рівень цінностей-цілей набрали 111 осіб (50,2 %), достатній: 65 осіб (30,0 %), середній: 35 осіб (15,0 %), низький: 10 осіб (4,8 %). Третя група – ЗВО (майбутні тренери): з 56 юнаків високий рівень цінностей-цілей набрали 15 осіб (27,0 %), достатній: 18 осіб (32,4 %), середній: 14 осіб (25,2 %), низький: 9 осіб (16,2 %). Остання група респондентів: із 11 дівчини високий рівень цінностей-цілей набрали 5 осіб (45,5 %), достатній: 5 осіб (45,5 %), середній: 1 осіб (9,1 %), низький: 00 осіб (0,0 %).

Таблиця 2

Узагальнені результати співвідношення рівнів ранжування респондентами цінностей-цілей: учні-спортсмени бойового хортингу (9-ті класи (n=807), (січень, 2023 р.) і ЗВО (n=67), (січень, 2024 р.), осіб / % (автор: З. Діхтяренко)

№ п/п	Рівні цінності-цілі	Учні-спортсмени БХ (9-ті класи (n=807))				ЗВО (майбутні тренери (n=67))			
		юнаки (n=586)		дівчата (n=221)		юнаки (n=56)		дівчата (n=11)	
		к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
1.	Високий	338	58,0	111	50,2	15	27,0	5	45,5
2.	Достатній	155	26,1	65	30,0	18	32,4	5	45,5
3.	Середній	65	11,1	35	15,0	14	25,2	1	9,1
4.	Низький	28	4,8	10	4,8	9	16,2	0	0,0

Узагальнені результати співвідношення рівнів ранжування респондентами цінностей-цілей: учні-спортсмени бойового хортингу і ЗВО представлено на рис. 1. Дана методика направлена на формування в учнів і ЗВО активної життєвої позиції.

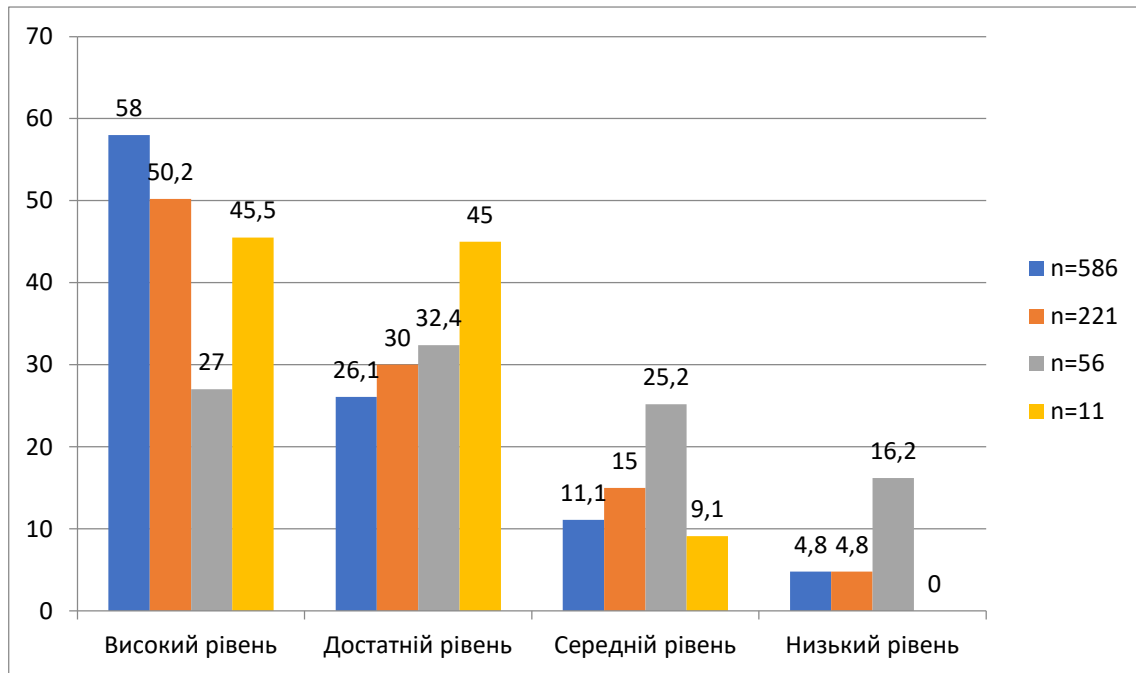

Рис. 1. Узагальнені результати співвідношення рівнів ранжування респондентами цінностей-цілей: 9-ті класи (n=807) і ЗВО (n=67), % (автор: З. Діхтяренко)

Висновки. 1. Вихованню смисложиттєвих цінностей в учнів основної старшої школи приділяється значна увага у США [7, с. 48, 73, 75].

Погоджуємося з науковими висновками М. Головатого, С. Матяж та іншими вченими, викладачами-дослідниками і т.д., що пріоритетне значення мають індивідуальні цінності людей (особистостей) [5, с. 28].

Зауважимо, що існують наукові публікації про категорії: «цінності», «здоров'я», «бойовий хортинг» у різному контексті [1-11 та ін.].

2. Описано три етапи педагогічного експерименту (1-й етап: узагальнення даних літературних джерел із визначеного напрямку дослідження; 2-й етап: опис теоретичної підготовки (читалися лекції для ЗВО і проведення бесід для учнів 5-9 класів; 3-й етап: визначення послідовності ціннісних орієнтацій і місце здоров'я як цінності в учнів і ЗВО: співвідношення рівнів між респондентами щодо цінностей-цілей).

3. Визначена мета публікації була досягнута через доповнення методики М. Рокича «Ціннісні орієнтації» ще двома цінностями-цілями: успішна спортивна кар'єра / досягнення високих спортивних результатів; активна життєва позиція (автор: З. Діхтяренко); показ узагальнених результатів: ранжування респондентами цінностей-цілей; співвідношення рівнів між респондентами щодо цінностей-цілей в учнів 9-их класів і ЗВО, з'ясовуючи місце здоров'я у системі життєвих цінностей (див. рис. 1, таблиці 1, 2). Дані результати досліджень є доведенням доцільності своєчасного викладання теоретичного матеріалу щодо збереження та зміцнення здоров'я як цінності в учнів і ЗВО – об'єкт для формування активної життєвої позиції в спортсменів бойового хортингу.

Перспективи подальших досліджень: співвідношення рівнів між респондентами щодо цінностей-засобів в учнів 9-их класів і ЗВО.

Література

1. Діхтяренко З. М. Вживання вітамінів для збереження та зміцнення здоров'я в учнівській та студентській молоді, курсантів спортивного гуртка «Бойовий хортинг» (експериментальна робота) / З. М. Діхтяренко, І. О. Корженко, А. В. Стешиц, В. С. Костенко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. – Вип. 9 (154) 2022. – С. 41-47.

2. Діхтяренко З. М. Значення вітамінів для збереження та зміцнення здоров'я в спортсменів бойового хортингу: учнівська та студентська молодь, курсанти / З. М. Діхтяренко, А. В. Стешиц, Д. М. Борсукова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. – Вип. 7 (152) 22. – С. 57-62.

3. Діхтяренко З. М. Інноваційні підходи майбутніх тренерів єдиноборства та вчителів фізичної культури до Модельної навчальної програми «Фізична культура. 5-6 клас». Варіативний модуль «Бойовий хортинг» в умовах воєнного стану для формування активної життєвої позиції / З. М. Діхтяренко, Н. Ю. Довгань, О. В. Отравенко, Е. А. Єрьоменко, О. Д. Завістовський // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2023. – Вип. 8 (168) 23. – С. 51-56.

4. Малинський І. Й. Вплив тренувань з бойового хортингу на профілактику психофізіологічного стресу учнівської та студентської молоді, курсантів / І. Й. Малинський, З. М. Діхтяренко, В. П. Чаплигін, В. О. Хоменко, С. Ю. Коцюба // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична

культура і спорт) : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – Вип. 2(122) 20. – С. 100-105.

5. Матяж С. В., Березянська А. О. Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/08/Npchdusoc_2013_225_213_7.pdf.

6. Отравенко О. В. Національно-патріотичне виховання здобувачів освіти засобами бойового хортингу під час воєнного стану / О. В. Отравенко, Н. Ю. Довгань, З. М. Діхтяренко, В. І. Ганчева. // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. № 1 (355), 2023. С. 136-146.

7. Смысловиттєві цінності сучасних підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України: монографія / [Журба К. О. (ред.), Бех І. Д., Доукіна О. М., Федоренко С. В., Шкільна І. М.]. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. – 155 с.

8. Dikhtiarenko, Zoia, Korzhenko, Iryna, Steshyts, Andrii. Training of future physical education teachers and martial arts coaches – Combat Horting to the application of healthcare technologies (2022). Physical culture, sports and physical rehabilitation in modern society. Nataliia Khlus, Oleksandr Nestorenko (editors). *Monograph*. Publishing House of University of Technology, Katowice, 2022, (pp. 22-77).

9. Dovgan, N., Fedorchenko, T., Yeromenko, E., Dikhtiarenko, Z., Kukushkin, K., Lavrentiev, O., Sergienko, Y., Khatko, A., Khimich, V., Shcherbina, Y., Pustoliakova, L., Hulai, V., Demchenko, N., Hrek, T., Vaskivska, T., Yeromenko, V., Ovsyukova, O., Zub, R., Melnik, B. (2021). Physical culture and sport in harmoniously developed personality formation. Volodymyr Prystynskyi, Tadeusz Pokusa (editors). *Monograph*. Publishing House WSZIA, Opole. 2021. 384. ISBN 978–83–66567–34–4. Part 6. Horting as the tool of comprehensive education of pupils, students, and cadets (pp. 272–357).

10. Malynskyi, I., Boyko, V., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Fedorchenko, T., Lytvynenko, A., Khatko, A., Pustoliakova, L., Ostapenko, O., Zubalii, M., Khimich, V., Koval, A., Zhivolovich, S., Korobchenko, A., Ostapchuk, L. Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. *Monograph*. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole; pp.286. Part 5. Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students 2020, (pp. 226–273).

11. Fedorchenko, T., Boltivets, S., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Kukushkin, K., Otravenko, O., Zavistovskyi, O., Khatko, A., Kolomoiets, H., Berezhna, T., Veselova, V., Steshyts, A., Khimich, V., Demchenko, N., Yeromenko, V., Grechana, L., Petrova, O., Kozlova, K., Ilytskyi, I., Rebryna, A., Tsviha, A., Dehtyaryov, A. Ensuring Standards of Quality of Life in a Turbulent World. *Monograph*. Opole: The Academy of Applied Sciences – Academy of Management and Administration in Opole, 2022; pp. 623. ISBN 978-83-66567-48-1. Part 5. «Combat Horting as a means of physical education of a harmoniously developed, successful, a vitally active personality – pupils, students and cadets: results of research work» (pp. 498-597).

References

1. Dikhtiarenko, Z., Korzhenko, I., Steshyts, A., & Kostenko, V. (2022). Vzhivannia vitaminniv dlia zberezhenia ta zmitsnenia zdorovia v uchivskii ta studetskii molodi, kursantiv sportyvnoho hurtka «Boiovyi Khortynh» (eksperimentalna robota) [The use of vitamins to preserve and strengthen health in school and student youth, cadets of the «Combat Horting» sports club (experimental work)]. In *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova*: Vol. 15, 9 (154) (pp. 41-47). Kyiv: NPU im. M. P. Drahomanova.

2. Dikhtiarenko, Z., Steshyts, A., & Borsukova, D. (2022). Znachennia vitaminniv dlia zberezhenia ta zmitsnenia zdorovia v sportsmeniv Boiovoho Khortynhu: uchivska ta studetska molod, kursaty [The value of vitamins for maintaining and strengthening health in Combat horting athletes: school and student youth, cadets]. In *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova*: Vol. 15, 7 (152) (pp. 57-62). Kyiv: NPU im. M. P. Drahomanova.

3. Dikhtiarenko, Z., Dovgan, N., Otravenko, O., Yeromenko, E., & Zavistovskyi, O. (2023). Innovatsiini pidkhody maibutnikh treneriv yedynoborstva ta vchyteliv fizychnpi kultury do Modelnoi navchalnoi prohrami «Fizychna kultura. 5-6 klas». Variatyvnyi modul «Boiovyi Khortynh» v umovakh voyennoho stanu dlia formuvannia aktyvnoi zhyttievoi pozytsii [Innovative approaches of future martial arts coaches and physical culture teachers to the Model Curriculum «Physical Culture. 5-6 grade». The variant module «Combat horting» in the conditions of martial law for the formation of an active life position]. In *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova*: Vol. 15, 8 (168) (pp. 51-56). Kyiv: NPU im. M. P. Drahomanova

4. Malynskyi, I., Dikhtiarenko, Z., Chaplyhin, V., Khomenko, V., & Kotsyuba, S. (2020). Vplyv trenuvan z Boiovoho Khortynhu na profilaktyku psykholohichnoho stresu uchnivskoi ta studentskoi molodi, kursantiv. In *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova*: Vol. 15, 2 (122) (pp. 100-105). Kyiv: NPU im. M. P. Drahomanova [in Ukrainian].

5. Matyazh, S., & Berezianska, A. Klasyfikatsia tsinnostei ta tsinnisnykh oriyentatsii osobystosti [Classification of values and value orientations of the individual]. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/08/Npchdusoc_2013_225_213_7.pdf [in Ukrainian].

6. Otravenko, O. V., Dovgan, N. Yu., Dihtyarenko, Z. M., & Gancheva, V. I. (2023). Nacionalno-patriotichne vihovannia zdobuvachiv osviti zasobami bojovogo hortingu pid chas voyennoho stanu. Visnik Luganskogo nacionalnogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedagogichni nauki. № 1 (355), 136-146.

7. Zhurba, K., Bekh, I., Dokukina, O., Fedorenko, S., & Shkilna, I. (2022). Smysozhyttievi tsinnosti suchasnykh pidlitkiv v umovakh yevrointehratsiinoho postupu Ukrainy [Semantic life values of modern teenagers in the conditions of the European integration progress of Ukraine]. *Monograph*. Kropyvnytskyi: Imeks-LTD (pp. 155) [in Ukrainian].

8. Dikhtiarenko, Zoia, Korzhenko, Iryna, Steshyts, Andrii. Training of future physical education teachers and martial arts coaches – Combat Horting to the application of healthcare technologies (2022). Physical culture, sports and physical rehabilitation in modern society. N.Khlus, O.Nestorenko (editors). *Monograph*. Publishing House of University of Technology, 2022, (pp. 22-77).

9. Dovgan, N., Fedorchenko, T., Yeromenko, E., Dikhtiarenko, Z., Kukushkin, K., Lavrentiev, O., Sergienko, Y., Khatko, A., Khimich, V., Shcherbina, Y., Pustoliakova, L., Hulai, V., Demchenko, N., Hrek, T., Vaskivska, T., Yeromenko, V., Ovsyukova, O., Zub, R., Melnik, B. (2021). Physical culture and sport in harmoniously developed personality formation. Volodymyr Prystynskyi, Tadeusz Pokusa (editors). *Monograph*. Publishing House WSZIA, Opole. 2021. 384.

10. Malynskiy, I., Boyko, V., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Fedorchenko, T., Lytvynenko, A., Khatko, A., Pustoliakova, L., Ostapenko, O., Zubalii, M., Khimich, V., Koval, A., & Ostapchuk, L. Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole; pp.286 [in Ukrainian].

11. Fedorchenko, T., Boltivets, S., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Kukushkin, K., Otravenko, O., Zavistovskiy, O., Khatko, A., Kolomoiets, H., Berezhna, T., Veselova, V., Steshyts, A., Khimich, V., Demchenko, N., Yeromenko, V., Grechana, L., Petrova, O., Kozlova, K., Ilnytskyi, I., Rebryna, A., Tsviha, A., Dehtyaryov, A. Ensuring Standards of Quality of Life in a Turbulent World. Monograph. Opole: The Academy of Applied Sciences – Academy of Management and Administration in Opole, 2022; pp. 623.

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.4\(177\).11](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.4(177).11)
УДК: 796.42(0758)

Дмитрук В.С.
кандидат педагогічних наук, доцент
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк
<https://orcid.org/0000-0003-1899-7681>;
Яковів В.І.
ст. викладач
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
<https://orcid.org/0000-0003-3641-8698>;
Валькевич О.В.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк
<https://orcid.org/0000-0003-1229-5056>
Захожа Н.Я.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк
<https://orcid.org/0000-0002-1095-5738>
Савчук С.І.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк
<https://orcid.org/0000-0003-4398-7282>;
Мельник С.А.
кандидат біологічних наук, доцент
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк
<https://orcid.org/0000-0002-2663-0241>

ОСОБЛИВОСТІ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛЕГКА АТЛЕТИКА З МЕТОДИКОЮ НАВЧАННЯ»

Анотація. Необхідною умовою підготовки сучасного фахівця, який здатен адаптуватись до мінливих професійних умов і змін на національному та світовому ринку праці є інтеграційний компетентний підхід до навчання.

Мета статті – визначення змісту робочої програми з навчальної дисципліни «Легка атлетика з методикою навчання» для здобувачів спеціальності 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)» освітнього рівня «бакалавр».

Навчальна дисципліна «Легка атлетика з методикою навчання» розрахована на здобувачів, які навчаються на 3 курсі за спеціальністю 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)» денної та заочної форм навчання. Програма навчальної дисципліни містить обсяг знань, які повинні опанувати бакалаври відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу, а також передбачає необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів. Лекційні заняття містять інформацію представлену у змістовому модулі вивчення дисципліни. Практичні заняття спрямовані на закріплення теоретичного матеріалу, викладеного під час лекцій.

Висновок. Робоча програма навчальної дисципліни – це нормативний документ університету, що визначає місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця, мету й завдання її вивчення, роль та значення дисципліни для забезпечення оволодіння здобувачами вищої освіти системою необхідних знань та вмінь.

Ключові слова: робоча програма, легка атлетика, здобувачі, лекції, навчальна дисципліна.

Dmytruk Vitaliy, Yakoviv Vasyi, Valkevich Oleksandr, Nikolaev Serhii, Melnyk Svitlana. Peculiarities of the work program for the educational discipline «Athletics with teaching methods». The rapid development of modern society creates a situation in which students of higher education feel that they are lagging behind the demands of the times, therefore the problem of training future specialists in physical education and sports is gaining great importance in our time and requires in-depth research. The modern system of training has a number of significant shortcomings, but today's realities already determine the need to implement one of the priority tasks of higher education - training personnel for professional activities. Therefore, a